

İLKÖĞRETİMDE EV ÖDEVLERİNE YÖNELİK ETÜT ÇALIŞMALARI: KAVRAMSAL BİR ANALİZ

Çavuş ŞAHİN*
Yasemin BOYACI ALTINAY**

Öz

Gelişen ve değişen eğitim anlayışıyla birlikte, yapılandırmacı eğitim ve öğretimin yapısına uygun ev ödevleri konusunda, anne- babalar, çocuklarına yeteri kadar yardımcı olmamaktadırlar. Bununla birlikte, ev ödevlerindeki karmaşıklık da gittikçe artmaktadır ve ev ödevlerinin, her zaman, evde yapılması gereken çalışmalar olmadığı görüşü de yaygınlık kazanmaktadır. Bu nedenle, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2006 yılında, çocukların gün içerisinde yaptığı çalışmaları değerlendirmek, çocukları ertesi günün çalışmalarına hazırlamak ve çocuklara verimli ders çalışma becerisini kazandırmak amacıyla, sınıf öğretmeninin nezaretinde “ilköğretim etüt programları”nın uygulanması gerekli görülmüştür. 2006 yılından bu yana, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan etüt çalışmalarının verimli olup olmadığı, öğrenci başarısına ne ölçüde katkı sağladığı ve velilerin hangi amaçlarla çocuklarını etüt çalışmalarına gönderdikleri gibi konular önem kazanmaktadır. Özellikle, ailesi çalışan ve evde kendisiyle ilgilecek kimsesi olmayan öğrenciler için planlanmış olan okul sonrası etüt çalışmaları, öğrencilerin ev ödevlerine yardımcı olmak için güvenli bir çalışma yeri olmakta ve öğrencilerin zamanlarını verimli bir şekilde geçirmelerine olanak sağlamaktadır.

Bu çalışma ile genel anlamda okul sonrası ilköğretimde uygulanmakta olan etüt çalışmaları daha geniş içerikle ele alınarak incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim Okulu, Etüt Çalışması, Ev Ödevi, Performans Ödevi.

* Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

The After School Studies Oriented Towards Doing Homework in Primary Schools

Abstract

The parents can not help their children enough in their homework which is appropriate to constructivist education and teaching system due to changing understanding of education. Besides, the homework is getting more complicated, and the idea that regards homework not a task to be done always at home, is becoming more common. The Turkish Ministry of Education approved the study of primary education study program under the supervision of classroom teachers to evaluate the studies of the students carried out during the day which prepare the students to the next lessons and to make them gain study skills them studying skills in 2006. Since 2006 the issues, whether these study programs are being implemented in primary schools are effective or not, its contribution to students' success, and for what reasons do the parents take their children to these study programs are becoming questionable. The after school study programs are especially planned for the students with working parents and those who have nobody else to take care of them at home, is a safe place to do their homework and gives the students the opportunity to spend their time more effectively.

This study examines the after school study programs in primary schools in detail with a broader content.

Key Words: Primary School, After School Study, Homework, Performance Homework.

I. GİRİŞ

Bireyin eğitiminde, en önemli basamaklardan birisi ilköğretimdir. İlköğretim, temel beceri ve alışkanlıkların kazandırıldığı bir eğitim sürecidir. Öğrenciye bu basamakta kazandırılan bilgi, beceri ve alışkanlıklar, sonraki eğitim basamaklarında başarılı olmalarını sağlayacaktır. Önemli olan, temel eğitim sürecinde, öğrencilerin sorumluluk duygusunu, düzenli ve disiplinli çalışma anlayışını, boş vakitlerini verimli geçirme ve birlikte iş yapabilme alışkanlıklarını kazandırmaktır.

Eğitim; yaşam boyu süren, okul içinde ve dışında da devam eden, zaman ve mekân yönünden kapsamlı ve çok boyutlu olan bir süreçtir (Beydoğan ve Şahin, 2000). Çelişkili bir tanım olmasına rağmen “ev ödevi” her zaman evde gerçekleşmez. Bu, pek çok öğrenci için problemdir. Bununla benzer olarak, Cooper (1989) ev ödevini, öğretmen tarafından normal sınıf işleyişinin dışında atanmış, çeşitli ortamlarda yapılabilen bir görev olarak tanımlamıştır. Olympia, Sheridan ve Jenson (1994) daha detaylı olarak, ev ödevini okulda belirlenmiş akademik bir çalışma olarak ve okul saatleri dışında, akademik yetenekleri diğer çevresel ortamlarda uygulamayı geliştirmek için planlama olarak tanımlamaktadır.

Eğitim ve öğretimin yalnızca okul saatleri içerisinde gerçekleştirilmesinin mümkün olamayacağı gerçeği, okul saatleri dışında kalan zamanın da en verimli şekilde geçirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, ders içi olduğu kadar ders dışı faaliyetlere de öğrencilerin ihtiyaçları vardır. Öğrencilerin ders dışı zamanlarda bireysel ya da grup olarak yaptıkları, bilimsel düşünmeyi, problem çözmeyi ve bilgi kaynaklarına ulaşmayı sağlamak amacıyla yapılan çalışmalar ödev olarak adlandırılmaktadır.

Özellikle düşük gelirli devlet okullarında okuyan öğrencilerin büyük çoğunluğu, ev ödevlerini bile, aile ve işten kalan zamanlarla yarışır durumda olduklarından dolayı yapamamaktadırlar (Morse, 1999). Ders saatlerinden sonra, okulda uygulanan etüt çalışmaları ise öğrencilerin verilen ödevlerini, öğretmen rehberliğinde güvenli bir ortamda yapmalarını sağlamaktadır. Bu durumda eğitimciler, aileler, öğrenciler ve araştırmacılar, ev ödevinin amacını ve öğrencilerin başarılarındaki etkilerini sorgulamaya başlamışlardır.

Bu sorular, öğretmenleri ve yöneticileri otomatik yöntemlerle belirlenmiş ev ödevlerinin ne olduğu konusunda düşünmeye yöneltmiş ve bu uygulamaların arkasındaki nedenleri, kesin olarak ortaya koymuştur. Analizden ortaya çıkan sonuç, bu pratiğin, karmaşıklığın bir anlayışı olduğudur. Ödev, türlü akademik görevlere hizmet edebilir. Ayrıca, öğrencilere sorumluluk kazandırmak, yönetimle ilgili talimatları tamamlamak, müfredat programı ile ilgili aileleri bilgilendirmek ve öğrencileri cezalandırmak için kullanılabilir (Epstein, 1988).

Son zamanlarda, ev ödevinin öğrencilere etkileri, cevabını bulmuştur. Sonuçların karmaşık olması şaşırtıcı değildir. Cooper ve diğerlerinin (1998) incelemelerinde, ev ödevlerinin tamamlanması ile özellikle altıncı sınıf ve daha yukarı derecedeki sınıflarda, öğrencilerin başarı düzeyleri arasında pozitif bir ilişki bulunmuşlardır. Özellikle, daha üst derecedeki öğrenciler için akademik dereceler ile çalışmaya ayrılan süre arasında uygunluk sağlanmıştır (Leone ve Richards, 1989). Cooper ayrıca, ev ödevlerini tamamlamanın üst sınıflardaki öğrencilerin alt sınıflardakilere göre başarılarına daha büyük bir katkısı olduğunu ve ilköğretimdeki öğrencilerin öğrenme ve çalışma becerilerine yararı olduğunu belirtmiştir. Araştırmacılar, verilen ev ödevi miktarı ile alt sınıflardaki öğrencilerin davranışları ve ev ödevlerini yerine getirme arasındaki negatif ilişkiyi de gündeme getirmiştir. Holloway (2000), okul sonrası ödevlere yönelik çalışmaların, öğrencilerin akademik başarısına etkisi olup olmadığını belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırmasında, başarılı öğrencilerin, okul dışı zamanlarını, yapıcı etkinliklere harcadıklarını; başarılı durumu düşük ve okul sonrası zamanlarını verimsiz geçiren öğrencilerin ise öğrenci-okul ilişkisini geliştirmede katkı sağlayabileceği sonucuna varmıştır. Albayrak ve diğerleri (2004), ders dışı çalışmalara yönelik yapmış oldukları araştırmalarının sonucunda, ders dışı öğretim etkinliklerini öğrencilerin tek başlarına yapamadıklarını, velilerin öğrencilerin ders dışı öğretim etkinlikleriyle zorunlu olarak ilgilendiklerini ortaya koymuşlardır. Bu durumda, evde yeterli desteği göremeyen, anne ve babası çalışan ya da bilgi düzeyi yeterli olmayan ailelerin çocuklarına destek sağlamak amacıyla etüt çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Okul sonrası uygulanan etüt programlarına veli katılımı da önemlidir. Çocuklarını bu programa göndermeden önce, çocuklarının ne öğrenmek istediği veya ne yapmaktan hoşlandığı hakkında velilerin görüşlerinin alınması gerekmektedir (Kids Time, 1994'ten aktaran Schwartz, 1996). Bu nedenle, okul sonrası etüt programlarını uygulayan öğretmen ve okul yönetimi, velilere çocuklarıyla evde uygulayacakları öğrenme aktiviteleri ve aile sorumlulukları hakkında bilgi vererek, tecrübelerini aktarırlarsa, program asıl amacına ulaşmış olur (Morton ve Young, 1995). Böylelikle, okul ve aile işbirliği içerisinde sorumluluklarını yerine getirmiş olurlar. Ancak, öğrencilerin başarısında önemli yeri olan ders dışı etkinliklerin bir parçasını oluşturan ev ödevlerine yönelik olarak uygulanan etüt programlarının, günümüzde amacına ulaşmış olmadığı önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu

çalışmada, etüt uygulamalarının kapsamı, amaçları, uygulama esasları ve faydaları konusunda kuramsal bilgi verilmiş ve çalışılmıştır.

II. OKUL SONRASI ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI

A. Akademik Destek Sağlayan Okul Sonrası Programlar

Aile, din ve kitle iletişim araçları gibi toplumsal kurumların ve toplum içinde olmanın insana kazandırdığı çeşitli yaşantıların ürünü olarak da bir eğitimden söz edilebilse de, hemen hemen her toplumda planlı eğitim, okulun görevidir. Okullarda öğretimin büyük bir kısmı planlı etkinliklerden oluşmaktadır (Bloom, 1995: 8). Çünkü okulun eğitim biçimi formal ve organize. Belirli bir amaca yöneliktir. Rasgele, günlük hayatta örgün olmayan bir eğitim değildir. Gün, belirli devrelere bölünmüştür. Zaman özel biçimlerde formalize edilmiştir. Her dönemde, herkesin belirli bir yerde olması, belirli bir faaliyette bulunması beklenir. Bazı faaliyetler, haftanın belirli günlerine ayrılmıştır. Bazı haklar ve görevler yaşlara göre dağıtılmıştır (Tezcan, 1992: 228).

Bu faaliyet ve görevlerin yerine getirilmesinde zamanı etkili ve verimli kullanmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Öğrencilere küçük yaşlardan itibaren bu becerilerin kazandırılması gerekmektedir. Erdem (2005), “zamanı etkili kullanabilme” becerisini, bireye zamanın önemini fark ettirme ve nasıl kullanması gerektiği konusunda doğru kararlar almasını sağlamak, olarak ifade etmektedir. Bunu sağlamak için öğretmen, zamanı etkili bir biçimde planlayabilme ve kullanabilme becerisine sahip olmalıdır. Böylece öğrenci her bir saniyenin boşa geçirilmemesi gerektiğini fark edecektir. Ancak günümüzde, anne babası çalışan çocukların sayısında artış meydana gelmiştir ve bunun sonucu olarak bu çocukların okuldan sonra ve aileleri eve dönene kadar zamanlarını nasıl geçirdikleri ilgi konusu olmuştur. Son yapılan araştırmalar, sürpriz olmayan şekilde, televizyon izlemenin ve yapıcı olmayan aktivitelerin ortak zaman geçirme metodu olduğunu ortaya koymuştur (Posner ve Vandell, 1999). Ayrıca, bu aktivitelerin okul başarısını negatif yönde etkilediğini de ortaya koymuştur.

Güvenlik ve denetim, çoğunlukla okul sonrası etüt çalışmalarının temel bileşenleridir. Hem boşanmış aileler hem de çalışan ailelerdeki artış yüzünden, çocuklar okul sonrasındaki zamanlarını denetim olmadan geçirmektedirler. Okul sonrası saatlerinde, kendilerine bakmak zorunda olan, tahmini olarak 13 yaş altı çocukların sayısı gittikçe artmaktadır (Willwerth, 1993). Karşılaşacakları toplumsal şiddet, yoksulluk, aile içi acılar yüzünden birçok kent çocuğu ve komşular için okul sonrası bakımda güvenlik önemli bir unsur hâline gelmiştir (Posner ve Vandell, 1994).

Özellikle, evde yalnız kalan çocuklar için birçok risk faktörü vardır; özenle bakılan çocuklara göre evde yalnız bırakılmış çocuklar korkuya ve yalnızlığa maruz kaldıkları için sosyal gelişimlerinde problemlerin ortaya çıktığı gözlenmiştir. Richardson, evde yalnız kalan çocukların kötü alışkanlıklar edinme konusunda büyük bir risk altında olduklarını belirtmiştir. Schinke ve diğerlerinin (1992) yaptığı benzer bir çalışmaya göre de okul sonrası etüt çalışmalarına katılan çocukların, katılmayanlara oranla daha az tehlikeye maruz kaldığını ve daha başarılı olduklarını ortaya koymuştur. Halpern (1992), okul sonrası etüt çalışma programlarının, şehirlerde yaşayan çocuklara duygusal ve fiziksel yönden güvenlik sağlayan bir yer ve başka

yerde bulamayacakları aktivitelere katılmak için fırsat sağladığını belirtmiştir. Okul sonrası etüt programlarının, başka bir rolü de kültürel ve toplumsal kişiliği, takdiri ve sorumluluğu yükseltmektir. Aynı zamanda, okul sonrası programları, okul içi ve dışında öğrencileri cesaretlendirir ve onların bilgilerini pekiştirmesine yardımcı olur (Garmez, 1985).

B. Ev Ödevlerinin Yapısında Meydana Gelen Değişimler

Eğitim sisteminde, programında ve uygulamalarında bugüne kadar pek çok değişiklik yaşanmıştır. Ancak, 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan yeni ilköğretim programında, birçok konuda olduğu gibi, ev ödevleri konusunda da birtakım değişikliklere gidilmiştir. Yeni ilköğretim programı ile ilgili olarak, 27 Ağustos 2003 tarih ve 25212 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları yönetmeliğinde, ev ödevleri ilgili olarak, bu değişiklikler açıkça belirtilmiş ve yeni programın uygulanış amacına uygun olarak öğrencilere verilen performans ve proje ödevlerine yer verilmiştir. Yönetmeliğin 4. maddesinde, 20 Ağustos 2007 tarihinde değişikliğe gidilerek performans ödevleri şu şekilde tanımlanmıştır: “Programda öngörülen eleştirel düşünme, problem çözüme, okuduğunu anlama, yaratıcılığını kullanma, araştırma yapma gibi öğrencinin bilişsel, duyuşsal, psikomotor alandaki becerilerini kullanmasını, geliştirmesini ve bir ürün ortaya koymasını gerektiren çalışmaları kapsayan ve öğretmen rehberliğinde yaptırılan görevleri kapsar” (20.08.2007 tarih ve 26619 sayılı Yönetmelik).

Yönetmeliğin 4. maddesinde belirtilen proje görevlerini ise; “Öğrencilerin grup hâlinde veya bireysel olarak istedikleri bir alanda veya konuda inceleme, araştırma ve yorum yapma, görüş geliştirme, yeni bilgilere ulaşma, özgün düşünce üretme ve çıkarımlarda bulunmaları amacıyla ders öğretmeni rehberliğinde yapacakları çalışmalar” şeklinde tanımlanmıştır ve öğrencilerin değerlendirmelerinin de proje, performans ve ders içi performanslarına dayalı olarak yapılacağı, aynı yönetmeliğin 35. maddesinde belirtilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı, proje ve performans ödevleri ile ilgili olarak şu açıklamalarda bulunmuştur: “Öğrencilerimize proje ve performans ödevleri ile ilgili yönergeler verilirken; çalışma içeriğinin yapılandırma öğretimi yaklaşımına uygun olarak şekillenmesi gerektiği, öğrenci katkısı ve çabası ile öğrencinin öğrenmesine sağladığı yararların neler olabileceği değerlendirilmelidir. Ayrıca; öğrencinin çevresel ve ekonomik şartları da göz önüne alınmalı ve yararlanacağı kaynaklar konusunda da rehberlik yapılmalıdır” (25.01.2007 tarih ve 320/1078 sayılı Genelge). Performans ve proje ödevleri, amacına uygun olarak yapıldığında, oldukça yararlı ve gerekli çalışmalardır. Ancak, ödevler genellikle öğretmen gözetiminde yapılmadığında amacını tam olarak gerçekleştirilememektedir; gerek veliler gerekse öğretmenler bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıklarında gereken özeni gösterememektedirler.

Evde daha az ödev, okulda daha fazla çalışma öneren eğitimciler ev ortamının, anne-baba ilgisinin, anne-babanın eğitim düzeyinin ve benzeri özelliklerinin ev ödevinin iyi ya da kötü olmasını etkileyeceğini belirtmektedirler (Küçükahmet, 2003: 175). Yapılandırma anlayışın eğitim sistemimize getirdiği yeniliklerle birlikte ev ödevi anlayışı da değişmiştir. Öğrencilere ilgi duydukları, öğrenmeye istekli oldukları konularla ilgili ipuçları verilmeli hatta öğrenciler zaman zaman kendi ödev konuları hususunda bilinçlendirilmelidir. Öğretmenlerin sıkıcı ödevler yerine gü-

nümüz eğitim programlarının anlayışına uygun etkinliğe yönelik çalışmalar yaptırması, öğrencileri ders çalışmaya daha fazla yönlendirip daha istekli hâle getirebilir.

C. Ev Ödevlerine Destek Etüt Çalışmalarının Eğitim Sistemimizdeki Yeri

Ödev, öğretmenlerin okul dışında yapılmak üzere öğrencilere verdikleri görevler ya da öğrencinin ders çalışma zamanının dışında, ailesinin yardımını alarak ya da kendi kendine yaptığı öğrenme aktiviteleri olarak tanımlanmaktadır. Genellikle, öğretimin sınıf dışına taşan bir uzantısı olan ödev aynı zamanda öğrenme etkinliklerinin önem ve anlam kazanmasında, yeni deneyimlerin edinilmesinde en etkili araçlardan biridir (Oğuzkan, 1985). Çünkü, ülkemizdeki kalabalık sınıflar da göz önünde bulundurulduğunda, sadece ders saatleri içerisinde yapılan çalışmalarla öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirmeleri, eksiklerini tamamlamaları mümkün olmamaktadır. Bu durumu Küçükahmet (2003: 175) şöyle açıklamaktadır: “Ödevler, öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirmeleri bakımından önemli materyallerdir. İster evde ister okulda hazırlansın, ödevler öğrencilerin çalışma alışkanlıklarının ne ölçüde iyi olduğunun en önemli göstergeleridir. Epstein (2001), öğrencilerin öğrenme amaçlarının farkına varmalarını sağlamak amacıyla öğretmenler tarafından konu ve içeriği belirlenerek verildiğini, bu nedenle öğretmenlerin ev ödevi vermekle kalmayıp ev ödevi tasarladıklarını belirtmektedir. Ev ödevini daha etkili bir öğrenme aracı yapmak için Kazmierzak (1994) öğretmenlerin öğrencilerine verdikleri ev ödevlerini sürekli olarak sorgulamaları gerektiğini, eğer vermiş oldukları ev ödevi amaca uygun biçimde yanıt vermiyorsa, tekrar gözden geçirmeleri gerektiğini belirtmektedir.

Türk Millî Eğitim Sistemi içerisinde ev ödevleri eğitim-öğretim faaliyetleri açısından her zaman önem teşkil etmektedir. Ev ödevleri ile ilgili olarak geçmişten günümüze birçok yönetmelik ve genelgeler yayınlanmıştır. Bu yönetmelik ve genelgeler ev ödevlerinin verilmiş amacı, verilme şekli ve verilecek ödevlerin türünü kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Ödevler yalnızca bizim eğitim sistemimizde değil tüm dünyanın eğitim sisteminin önemli bir parçası konumundadır. Ev ödevleri konusunda yapılmış çalışmalarda (Brock ve diğ., 2007), Birleşik Devletler genelinde bütün yerleşim yerlerinde öğretmenlerin öğrencilere ev ödevi vermesinin yaygın olduğunu belirtilmiştir. Aynı devletin büyük bir şehir merkezinde, öğretmenlerin niçin ödev verdikleri, verilen ödev çeşitleri ve öğretmenlerin bu ev ödevlerinin öğrencinin okul başarısı üzerindeki etkilerine olan inançlarını ortaya çıkarmak amacıyla araştırma yapılmıştır. Bu araştırma sonucuna göre, çoğu öğretmenin ev ödevi verme eyleminde bulunduğunu ve ev ödevlerinin öğrenci başarısında büyük etkisi olduğu savunulmuş, ancak, velilerin çocuklarının ev ödevlerini tamamlamaları için gerekli materyali satın alabilecek ek maddi kaynakları sağlayamadıkları vurgulanmıştır. Yapılan araştırmalar, ev ödevlerinin öğrenme yöntemleri kadar öğrencinin başarısında etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır (Folye ve Bailey, 1988; Paschal ve Weinstein, 1984). Ayrıca, ödevler öğrenmesi yavaş olan çocuklara gerekli desteği sağlarken, öğrenmesi hızlı olan çocuklara da üstesinden gelebilecekleri konular sunabilmektedir. Bu konuda Rosenberg (1989), ev ödevlerinin öğrenme güçlüğü olan öğrencilere temel becerileri kazandırmak için konuların tekrar edilmesinde ve pekiştirilmesinde etkili olduğunu vurgulamıştır.

Öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve davranışlar, Türkiye'nin eğitim koşullarında, yalnızca okul saatleri içerisinde mümkün olamamaktadır. Bizde

ilk ve ortaöğretimde uygulanan ikili öğretim ve kalabalık sınıflar ev ödevlerini ve okul dışı çalışmaları zorunlu hâle getirmektedir. Öğretmenler, okulların bu anormal öğretim ortamı karşısında, Türk Millî Eğitiminin, ilk ve ortaöğretim amaç ve ilkelere göre yetiştirebilmek için ev ödevi ve okul dışı çalışmalar vermek zorundadır (Tekişik, 1990:5). Yönetmelikler genel olarak incelendiğinde ev ödevlerinin ilköğretimin birinci kademesinde olabildiğince azaltılmaya çalışıldığı görülmüştür. Ancak, günümüz eğitim koşullarında ev ödevlerini tamamen ortadan kaldırmak mümkün değildir. Eğitim sistemimiz ev ödevlerini ortadan kaldırmak yerine, ödevlerin verimini artırıcı, öğrencilere çalışma koşulları sağlayıcı ve çalışma alışkanlığı kazandıracak şekilde düzenlenmesi daha verimli olacaktır.

D. Etüt Çalışmalarına Öğrencilerin Katılma Gerekçeleri

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, ders sonrası zamanlarını ev ödevlerini yaparak geçirirler. Ancak, öğrencilerin ev ödevlerini etkili ve verimli bir şekilde yapabilmeleri için uygun bir çalışma ortamının olması ve düzenli ders çalışma alışkanlığı kazanmaları gerekmektedir. Öğrenci başarısını etkileyen faktörler göz önünde bulundurulduğunda, bunlardan en belirleyici olanı, ders çalışma ortamının uygunluğudur.

Okuldaki başarıyı etkileyen pek çok etmen vardır. Bu etmenler arasında en önemlilerinden biri de verimli ders çalışma yöntemleridir. Birçok öğrenci, etkili çalışmadığı için yeteneği ölçüsünde başarılı olamamaktadır. Yine birçok öğrenci, zamanının çoğunu çalışmaya ayırdığı hâlde, istediği verimi elde edememektedir (www.hamittekinio.k12/rehberlik.htm). Ancak, öğrencilerin verimli ders çalışmasını engelleyen birçok unsur bulunmaktadır. Ailelerin yanlış tutumu, ilgisizliği, baskısı, sertliği, sevgisizliği ya da aşırı ilgisi gibi durumlar öğrencilerin ders çalışmaktan soğumalarına, korku ve gerginlik duymalarına neden olmaktadır. Bazen de öğrenci sırf annesini ya da babasını cezalandırmak için ders çalışmamaktadır (Küçükahmet, 2003:176).

Öğrencilerin ders çalışma, ödev yapma ve verimli çalışma yollarını öğrenmesinde, gerek okul idaresi gerek öğretmenler gerekse veliler, üzerlerine düşen görevleri eksiksiz biçimde yerine getirmelidir. Özellikle, değişen yeni ilköğretim programıyla birlikte öğrencilere verilen ev ödevlerindeki farklılaşmalar (performans, proje ödevleri v.s.), yeterli düzeyde eğitime sahip olamayan anne ve babaların çocuklarına, her ne kadar çalışma ortamı sağlasalar da, ödevlerine yardımcı olamadıklarını ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, öğrencilerin okulda çalışma alışkanlıklarını ve tutumlarını geliştirme zorunluluğunu beraberinde getirmektedir.

E. Okul Sonrası Etüt Çalışmalarının Sağladığı Faydalar

Okul sonrası ev ödevlerine yönelik programların, katılanların ihtiyaçları, sunulan programın niteliği, toplum ve halkın hobileri gibi pek çok faktörün işlevi ile değişken olduğu açıktır. Costen ve diğerlerinin (2001), yapmış oldukları araştırmalarda bu programlarla birlikte gerçekleştirilen ev ödevi desteğinin, ev ortamında sağlanamadığı varsayılan yer, zaman ve düzeni sağladığını vurgulamaktadırlar. Cooper ve Valentine (2001), ev ödevi yararının, okulda olduğu gibi öğrenmenin evde de gerçekleşebileceğini belirtirken, bu programlarla birlikte, mevcut olmayan bağımsız

öğrenmenin azalacağını ve ailelere, çocuklarının eğitimi ile ilgilenmeleri konusunda etkilerinin azalacağını vurgulamaktadırlar. Ancak, bu durumun, ailesinden destek gören öğrenciler için geçerli olduğunu, bununla birlikte, evde ev ödevini yapabilmek için yeterli desteği olmayan öğrenciler için okul sonrası destek programlarının kesinlikle olması gerektiğini belirtmektedirler.

Okulda, ders saatlerinin bitiminden itibaren uygulanmakta olan etüt çalışmalarının yapılmasının, birçok amacı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, etüt yönergesinde şu şekilde sıralanmıştır:

1. Öğrencilerin, öğretmen gözetiminde okul derslerinde yaptıkları çalışmalarını değerlendirme, yapacakları çalışmaların hazırlığını gerçekleştirme, verimli ders çalışma becerisi kazanma, bilgi ve kazanımlarını pekiştirmelerine yardımcı olmak.
2. Öğrenciye, önce günlük görevlerini tamamlaması için gerekli öğretim desteğini vermek, sonra da kendi seçeceği etkinliklere katılmasını sağlamak.
3. Öğrencileri sıkmayacak, sıkmadığı gibi eğlendirecek, eğlendirirken de eğlence bir çalışma programı uygulamak.
4. Öğrencinin, okul sonrasındaki zamanını en verimli şekilde kullanmasını sağlamak.
5. Velinin, öğrencisinin görevleri ile ilgili kaygılarını en alt düzeye indirmek.
6. Öğrencinin kendine güven, kendini özgürce ifade etme, yaratıcılık, etkin iletişim kurma, soru sorarak çözümler üretme, araştırmacılık, sportmenlik ve centilmenlik özelliklerini desteklemek (26/10/2007 tarih ve 510/19279 sayılı Yönerge).

Costen ve diğerleri (2001), okul sonrası ev ödevlerine yönelik yapılan programların amaçlarını dört grupta toplamışlardır:

- a) Denetim ve güvenliği arttırmak.
- b) Kültürel-toplumsal kişiliği ve takdiri geliştirmek.
- c) Sosyal becerileri geliştirmek ve yetenekleri arttırmak.
- d) Akademik başarıları arttırmak.

Aynı zamanda, okul sonrası programlarına katılım, özsaygının artışı, kendine güven, sosyal sorumluluklar, başarıya giden yolda emin hissetmek, sosyal davranışlar, kişinin kendini tanıması, işbirliği, kendine faydanın artışı ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, bu amaçla yapılan "Gevirtz Ev Ödevi Destek Projesi" adı altındaki programda, okul sonrası düzenli kurallar ile ev ödevlerini bitirmek ve çalışma becerilerini geliştirmeyi sağlamak amaçlanmıştır. Programın asıl felsefesini; bir öğretmen ve yardımcı vekâletinde ev ödevine destek sağlamak, talep eden öğrencilere kuvvetli bir akademik temel sağlamak, aileleri işin içine katmadan öğrencilerin ev ödevi ihtiyaçlarına yol göstermek, böylece aile stresini azaltmak ve öğrencilerin ihtiyacı olan tüm yardımı aldıklarından emin olmak biçiminde belirtmişlerdir.

F. Ev Ödevlerine Destek Sağlayan Etüt Çalışmalarının Uygulama Esasları

Öğrencilerin ders saatleri dışında, okulda ders çalışmalarını zorunlu kılan pek çok neden bulunmaktadır. Örneğin, annelerin çalışma hayatına atılması, çocukların mesai saatinde evde kendilerine yardımcı olacak kimseyi bulamamalarına neden olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerin okulda çalışmaları, gerektiğinde öğretmenlerinin kendilerine yardımcı olmalarını sağlamaktadır (Küçükahmet, 2003: 178). Bu noktada, okul çalışmalarının yeni ilköğretim programının dayandığı yapılandırmacı eğitim anlayışıyla da özdeşleştiği görülmektedir. Çünkü, yapılandırmacılık, öğrencilerin geçmiş yaşantılarından yola çıkarak, öğretmen rehberliğinde, karşılaştığı yeni bilgiyi anlamlandırması ve yorumlaması sürecidir. Bununla birlikte, yeni ilköğretim programının uygulanmaya başlanması, öğrencilere verilen ev ödevlerini de değişikliğe uğratmıştır.

Ancak, yeni ilköğretim programında yer alan performans ve proje ödevlerinin uygulanması konusunda bir takım sorunlar ortaya çıkmıştır. Ailelerin de bu konuda yeterli eğitim ve bilince sahip olmadıkları göz önünde bulundurulduğunda, ödevlerin amacına gerektiği gibi ulaşamadığı belirlenmiştir. Ayrıca, bu konuda veliler bilgi sahibi olsalar dahi özellikle çalışan velilerin çocuklarıyla ilgilenebilecekleri zaman azalmaktadır. Bu durumda kendisine yardımcı olacak kimsesi olmayan çocuklar için günün en verimli saatleri boşa geçmektedir. Bu durum, okul sonrası vakitlerde uygulanan "etüt" çalışmalarını zorunlu hâle getirmiştir. Bu amaçla, İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından "Yetiştirme Kursları ve Etüt Çalışmaları" adı ile 07.12.2006 tarih ve 19618 sayılı resmi yazısı yayınlanarak, ilköğretim okullarında uygulamaya koyulmuştur. İlgili yazıda, ilköğretim okullarında etüt çalışmalarının uygulanışı şu şekilde belirtilmektedir: "İsteğe bağlı etüt ve beslenme sınıfları, yetiştirme kursları gibi mütalaa edilmeyecek, etütler normal öğretim veya boş mekân bulunup, ikili öğretim yapan, etüt ve beslenme programı uygulanan ilköğretim okullarında sınıf/branş öğretmenleri nezaretinde öğrencilerin; gün içerisinde yapılan çalışmaları değerlendirmek, ertesi günün çalışmalarını hazırlamak, verimli ders çalışma becerisini kazandırmak amacıyla açılabilir. Ancak, etüt ve beslenme sınıflarının millî eğitim müdürlüklerinin onayı alındıktan sonra açılması ve yetiştirme kursları ile etüt ve beslenme sınıflarına öğrencilerin katılması yönünde telkin ve zorlama yapılmaması" gerektiği belirtilmektedir. Etüt çalışmalarının açılması ve yürütülmesinde zamanlama hakkında, yönetmeliğin dördüncü maddesinde, öğretmenler kurulunun kararına dayalı olarak, öğretim yılının ikinci haftasında başlaması ve öğretim yılının bitimine 2 hafta kala sona ermesi gerektiği belirtilmektedir. Etüt çalışmaları, öğrencilerin normal ders saatleri dışında, ancak mesai saatleri içinde yapılmaktadır. Hafta sonları ve resmi tatil günlerinde etüt yapılamayacağı; herhangi bir şekilde zamanında yapılamayan etütlerin başka günlerde telafisinin yapılamayacağı belirtilmektedir. Ayrıca, hafta içi ders saatlerinden sonra uygulanacak olan etütlerin, günde 2 saatten fazla yapılamayacağı, yalnızca etüt ve beslenme programı uygulayan ilköğretim okullarında 3 ders saati olabileceği ifade edilmektedir. Bir ders saatinin süresinin ise 40 dakika olduğu ve derslerin blok yapılamayacağı da açıklanmıştır.

III. SONUÇ VE TARTIŞMA

Ev ödevine destek, okul sonrası programların, pek çok bileşeninden biridir. Ev ödevi ve diğer akademik desteklerin yanı sıra, incelediğimiz etüt çalışmalarının, çocukların güvenli bir ortam içerisinde, ders saatlerinden sonra ve öğretmen rehberliğinde ödevlerini yapmanın sağladığı faydalar ortaya koyulmuştur. Uygulamakta olan etüt çalışmaları ev ödevi desteğinin yanı sıra çeşitli sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle de çeşitlendirilebilir. Cooper ve Valentine (2001), öğrencilerin okul performanslarında artış sağlayacak bu tür programların sadece öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olarak verildiğinde işe yarayacağını belirtmektedir. Ayrıca, bu tür etüt çalışmalarına yönelik programlarda, öğrencilere ödevlerinde etkili şekilde destek sağlayabilecek yeteneklere sahip öğretmenlere de ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır.

Amacına uygun olarak gerçekleştirilen etüt çalışmalarının, ders sonrası yeterli vakit ayırlamayan etkinliklerin tamamlanması, ev ödevlerinin öğretmen rehberliğinde yapılması, öğrencilerin, özellikle çalışan velilerin çocuklarının, aileleri işten dönene kadar güvenli ortamda arkadaşları ve öğretmenleri ile birlikte ders çalışmalarına olanak sağlaması gibi faydaları göz önünde bulundurulduğunda, öğrenci başarısına etkisi yadsınmaz. Ancak, etüt saatlerinin olabildiğince verimli ve istenilen düzeyde gerçekleştirilmesine özen gösterilmelidir.

Etüt çalışmalarının öğrenciye sağlamış olduğu bir diğer katkı ise, öğrenciye, okulda ders çalışma alışkanlığı kazandırmasıdır. Küçükahmet (2003: 178), öğrencilerin okulda ders çalışma alışkanlığı kazanmalarının, öğrencilere dersi günü gününe öğrenme imkânı sağladığı görüşündedir. Bu yolla, öğrenci, kendi kendine “gecikmeleri önleme” alışkanlığı kazanmaktadır. Okulda ders çalışan öğrenciler, aynı zamanda, aileler tarafından maddi olarak karşılanamayacak nitelikteki materyallerle öğrenme imkânı bulurlar. Öğrenciler, ilgi çekici materyaller aracılığıyla öğrenmeleri için günlerinin boş geçen vakitlerini okulda verimli bir şekilde geçirirler. Özellikle anne ve babası çalışan çocukların, günün en verimli saatlerini televizyon karşısında ya da gereğinden fazla bilgisayar kullanarak, oyun oynayarak geçirmelerini engellemiş olmaktadır. Sweat ve Zahner (2004), okul sonrası programların, velilerin, çocuğun tutumu, öğrenme davranışı ve öğrenci başarılarının iyileştirmesine yardımcı olan eğitimsel öğrenme deneyimlerine ve ortamlarına yardımcı olduğunu belirtmektedirler. Aynı zamanda, okul sonrası programların şehir içindeki okullardan kırsal kesimlerdeki okullara kadar tüm okullarda uygulanması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Okullarda öğrenmenin istenilen düzeyde gerçekleşmesi ve eğitimsel hedeflere ulaşılması için en temel koşullardan biri, öğrencilerin ve okul personelinin kendilerini güvende ve özgür hissettikleri bir eğitim ortamının sağlanmasıdır (Özer ve Dönmez, 2007: 299). Sonuçta, okul sonrası ev ödevi programlarını inceleyen pek çok çalışma, dolaylı olarak ev dışındaki ev ödevi desteği ile ev ödevlerine aile yardımı arasındaki etkileşimi incelemiştir. Akşam eve gitmeden önce ev ödevini bitiren pek çok öğrenci için yer, zaman, evde destek sağlama gibi stres yaratan pek çok faktör azalmıştır. Pek çok aile, kendilerini sık sık, ev ödevine yardım etme konusunda, kendi işlerindeki zorluklar ve müfredat ile ilgili yenilenen bilgiler yüzünden yetersiz hissederler (Costen ve diğ., 2001: 216). Beck (1999), anaokulundan on ikinci sınıfa kadar, düşük gelirli, şehir gençliğine hizmet veren uzun süreli okul sonrası

programlarını niteliksel değerlendirme yönüyle izlemiştir: Ev ödevine aracılık eden unsurlardan zaman koşulunun, ev ödevinin tamamlanması için kararlaştırılmış eğitici destek programı ve öğrenciler için programın başarısının ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermiştir. Araştırmacı, akademik gelişmeler üzerine yoğunlaşan okul sonrası programların, çocukların okul çevresi içinde kendilerine güven ve statülerini etkileyeceğini öne sürmüştür. Bu programa katılan çocukların, okuldaki akademik performanslarında daha güvenli olduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, programı uygulayan öğretmenlerin gözlemlerine göre öğrenci başarısının daha üst düzeyde olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle, etüt çalışmaları, öğrencilerin okul sonrası vakitlerinde de okul saatlerinde olduğu gibi güvenli bir ortamda öğretmen ve arkadaşlarıyla birlikte ödev yapmasına, ders çalışmasına ve güzel vakit geçirmesine olanak tanımaktadır.

KAYNAKÇA

- ALBAYRAK, Mustafa; YILDIZ, Ali; BERBER, Kadir ve BÜYÜKKASAP, Erdoğan. (2004), “İlköğretimde Ders Dışı Etkinlikler ve Bunlarla İlgili Öğrenci Davranışları Hakkında Velilerin Görüşleri”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, C. XII, S. 1, (ss. 13-18).
- BECK, Elizabeth L. (1999), “Prevention and Intervention Programming: Lessons From An After-School Program”, *Urban Review*, Vol. 31, No. 1, (ss. 107-124).
- BEYDOĞAN, H. Ömer ve ŞAHİN, Çavuş. (2000), “İlköğretim Okullarında Ev Ödevinin Amacına Ulaşma Düzeyi”, *IX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 27-30 Eylül 2000, Erzurum.
- BLOOM, Benjamin S. (1995), *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, (çev. D.A. Özçelik), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- BROCK, Cynthia H.; LAPP, Diane; FLOOD, James; FISHER, Douglas ve HAN, K. Tao. (2007), “Does Homework Matter? An Investigation Of Teacher Perceptions About Homework Practices For Children From Nondominant Backgrounds”, *Urban Educations*, Vol. 42, No. 4, (ss. 349-372).
- COOPER, Harris. (1989), *Homework: White Plains*, Longman, NY.
- COOPER, Harris ve VALENTINE, Jeffrey C. (2001), “Using Research To Answer Practical Questions About Homework”, *Educational Psychologist*, Vol. 36, (ss. 143-153).
- COOPER, Harris; LINDSAY, James J.; NYE, Barbara ve GREATHOUSE, Scott. (1998), “Relationships Among Attitudes About Homework, Amount of Homework Assigned and Completed, and Student Achievement”, *Journal of Educational Psychology*, Vol. 90, No. 1, (ss. 70-83).
- COSDEN, Merith; MORRISON, Gale; ALBANESE, A. Leslie ve MACIAS, Sandra. (2001), “When Homework Is Not Home Work: After-School Programs for Homework Assistance”, *Educational Psychologist*, Vol. 36, Is. 3, (Summer), (ss. 211-221).
- EPSTEIN, Joyce L. (2001), *School, Family and Community Partnerships: Preparing Educators And Improving Schools*, Boulder Co., Westview.
- ERDEM, Ali Rıza. (2005), *Etikeli ve Verimli (Nitelikli) Eğitim*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- FOYLE, Harvey C. ve BAILEY, G.D. (1988), *Homework: Going Beyond and Being Creative*, Microfich, ED: 294-809, (ss. 1-2).
- GARMEZY, Norman. (1985), “Stress Resistant Children: The Search for protective Factors”, *Recent Research in Developmental Psychology*, (ed. J. E. Stevenson), Pergamon Press, Oxford, (ss. 213-233).
- HALPERN, Robert. (1992), “The Role of After-School Programs in the Lives of Inner-City Children: A Study of the ‘Urban Youth Network’”, *Child Welfare*, No. 71, (ss. 215-230).

- HOLLOWAY, John H. (2000), "Extracurricular Activities: The Path to Academic Success?", *Educational Leadership*, Vol. 57, No. 4, (January).
- KAZMIERZAK, Karen S. (1994), "Current Wisdom on Homework and the Effectiveness of a Homework Checking System", *Exit Research Project*, Indiana University, Southbend, (ss. 1-36).
- KÜÇÜKAHMET, Leyla. (2003), *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, 14. baskı, Nobel Yayınları, Ankara.
- LEONE, Carla M. ve RICHARDS, Maryse H. (1989), "Classwork and Homework in Early Adolescence: The Ecology of Achievement", *Journal of Youth and Adolescence*, No. 18, (ss. 531-548).
- MEB. (2003), 27 Ağustos 2003 tarih ve 25212 sayılı *İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*.
- MEM. (2006), *Çanakkale İli İlköğretim Kurumları Etüd Yönergesi*, Sayı: 428-6410, Çanakkale.
- MORSE, J. (1999), "Where It's an Unaffordable Luxury", *Time*, No. 153, (January 25), (ss. 59).
- MORTON-YOUNG, Tommie. (1995), *After School and Parent Education Programs For At-Risk Youth and Their Families*, IL: Springfield, Charles Thomas (ED 381248).
- OĞUZKAN, Ferhan. (1985), *Orta Dereceli Okullarda Öğretim*, Emel Matbaacılık, Ankara.
- OLIMPIA, Daniel E.; SHERIDAN Susan M. ve JENSON, William R. (1994), "Homework: A Natural Means Of Home-School Collaboration", *School Psychology Quarterly*, Vol. 9, No. 1, (ss. 60-80).
- ÖZER, Niyazi ve DÖNMEZ, Burhanettin. (2007), "Okul Güvenliğine İlişkin Kurumsal Etkenler ve Alınabilecek Önlemler", *Milli Eğitim Dergisi*, S. 173, (Kış), (ss. 299-313).
- PASCHAL, R. A.; WEINSTEIN, H.J. ve WALBER, G. (1984), "The Effects of Homework On Learning; A Quantitive Synthesis", *Journal of Education Research*, Vol. 78, No. 2, (ss. 97-104).
- POSNER, Jill K. ve VANDELL, Deborah L. (1994), "Low-income Children's After-School Care: Are There Beneficial Effects of After-School Programs?", *Child Development*, No. 65, (ss. 440-456).
- POSNER, Jill K. ve VANDELL, Deborah L. (1999), "After-School Activities and the Development of Low-income Urban Children: A longitudinal Study", *Developmental Psychology*, No. 35, (ss. 868-879).
- SCHINKE, Steven P; ORLANDI Mario A. ve COLE, Kristin C. (1992), "Boys & Girls Clubs in Public Housing Developments: Prevention Services for Youth at Risk", *Journal of Community Psychology (OSAP Special Issue)*, (ss. 118-128).
- SCHWARTZ, Wendy. (1996), "After School Programs For Urban Youth", *Eric Digest*, (erişim: <http://eric.web.tc.columbia.edu/digest/dig114.html>).
- SWEAT, Joan ve ZAHNER, Jane. (2004), "Parents and Teachers Teach Students After School (PATTS)", (erişim: <http://teach.valdosta.edu/are/vol3no1-pdf/sweat3-Article-0430.pdf>, erişim tarihi: 28 Haziran 2008).
- TEKİŞİK, Hüseyin H. (1990), "Okullarda Ev Ödevi Sorunu", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Y. 15, S. 151 (Ocak).
- TEZCAN, Mahmut. (1992), *Eğitim Sosyolojisi*, Zirve Ofset, Ankara.
- WILLWERTH, James. (1993), "Hello? I'm Home Alone", *Time*, No. 141, (March), (ss. 46-47). www.hamitekinio.k12.tr/rehberlik.htm-82k, (erişim tarihi: 09 Şubat 2008)